

СЕКЦІЯ 2. ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

СУЧАСНІ МЕТОДИ РОБОТИ В ШКІЛЬНОМУ МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНОМУ КОЛЕКТИВІ

Барановська А.А., викладач

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Відповідно Концепції художньо-естетичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти визначається потреба у створенні сприятливих педагогічних умов для гармонійного розвитку особистості. Освітнє середовище повинно вдосконалюватися сучасними педагогічними практиками з широкими елементами сучасних технологій [10]. Впровадження інтегративних технологій сприятиме значному зростанню евристичного потенціалу мистецтва [11], тому актуальність театральних форм роботи в системі засобів художнього виховання на сучасному етапі зростає.

Як відомо, театр є однією з найбільш наочних форм художнього відображення життя, заснованої на сприйнятті світу через образи. Специфічним засобом вираження сенсу та змісту в театрі виступає сценічна вистава, що виникає в процесі ігрової взаємодії акторів [5].

Ефективність театральної діяльності очевидна, про що свідчать численні психолого-педагогічні дослідження. У галузі музичної освіти проблема розвитку дитини через театральну діяльність знайшла відображення в роботах О. Ворожейкіної, яка пропонує власну методику роботи в дитячому театрі; І. Лавриш – методику формування естетичних орієнтацій; Л. Калініної, яка досліджує розвиток естетичного смаку; Л. Онофрійчук, яка досліджує формування творчих умінь засобами музичного театру ляльок та інших. Однак в галузі початкової музичної освіти театральна діяльність є найменш розробленим напрямом.

Метою статті є дослідження та розкриття основних методів театральної роботи вчителя музичного мистецтва з молодшими школярами.

Театралізована діяльність вимагає від дітей уваги, зосередженості, кмітливості, швидкості реакції, організованості, вміння комунікувати та спілкуватися, діяти, перевтілюючись в певних образ [7]. Тому, драматизація чи театральна постановка, представляє собою самий розповсюджений вид дитячої художньої творчості.

Необхідна умова виникнення дитячої творчості – накопичення вражень від сприйняття мистецтва, яке є зразком для творчості, його джерелом. Інша умова дитячої музичної творчості – накопичення досвіду виконавства [3].

Синтез музичного та театального видів мистецтва дозволяє використовувати такі жанри, як спектакль-пантоміма, вистава-опера, мюзикл і музична казка, які відзначаються метафоричністю, багатством художніх засобів виразності – пластики, співу, танцю, драматизації та сценічної гри персонажів.

Музика в спектаклях відіграє не лише ілюстративну роль, але й несе в собі відповідну змістову інформацію про стосунки та внутрішній світ персонажів. Атмосфера театальної гри розкриває смислове навантаження художнього твору, ідею та послідовність дій. З особливим захопленням школярі ставляться до постановок музичних спектаклів, де мають місце іронія, жарт, ексцентрична та динамічна дія. За допомогою сценічної гри в юних акторів формуються уявлення про такі моральні якості, як щедрість, працьовитість, доброта та гуманність.

Основою театралізованої діяльності є театралізована гра. Театралізовані ігри розрізняються відповідно до провідних засобів емоційної виразності і поділяються на дві групи: режисерські ігри та ігри-драматизації [1, с. 5].

До режисерських ігор відносяться настільний тіньовий театр, ляльковий театр, де дитина говорить, виконує різноманітні дії за ляльку і виступає у ролі режесера. В іграх-драматизаціях діти вчаться діяти за планом, композиційним задумом, використовуючи сюжети казок, оповідань, вносять елементи творчості, застосовуючи костюми і реквізит. Завдяки настрою в гри-драматизації дитина вчиться передавати власне ставлення до зображуваних подій, емоційно впливати на глядачів.

Дитячий театр розглядається як цілісна система, в якій усі види мистецтва (вокального, танцювального, театального) вступають у взаємодію, підпорядковуються єдиному цілісному загальному задуму, тобто

мають інтегративний зв'язок. Уперше занурюючи дітей у світ мистецтва, слід враховувати їхню індивідуальність – створювати творчу атмосферу, яка допомагає розкритися кожній дитині як особистості, стати безпосереднім творцем сценічної дії.

Для повноцінного втілення художнього образу потрібно вивчити та проаналізувати змістовну суть слів персонажу; глибоко проникнути в авторський задум тексту; оволодіти елементарними засобами логічно-емоційної виразності художнього читання й мовлення.

На заняттях зі сценічного мовлення школярі можуть збагатити свій словниковий запас, позбутися мовленнєвих дефектів, навчаються логічно і правильно висловлювати свої думки. Оволодіння навичками сценічного мовлення на початковому етапі відбувається на матеріалі прислів'їв, лічилок, скоромовок, а також віршів В. Підпалого, Г. Бойко, В. Скомаровського, К. Чуковського. Увагу учнів потрібно спрямувати на інтонаційну виразність вимови, динаміку голосу, міміку, і пантоміміку. Згодом дітям можна запропонувати творчі завдання: створити казку за планом (вступ, зав'язка, розвиток, розв'язка); скласти і прочитати вірш на задану тему.

Спільність природи сценічного мовлення і вокального мистецтва відомі. Спів – це продовження мовлення, яке на сцені має емоційно-естетичне забарвлення і художню виразність. Тому засвоєння необхідних знань, умінь реалізується в практичній роботі на прикладах мовних і вокальних вправ.

Спів пов'язаний із розвитком таких компонентів вокальної культури як музична пам'ять, увага, музичний слух, інтонація, тембральні якості голосу, правильне звукоутворення, діапазон, дихання, музична емоційність. Роботу над співом слід здійснювати в декілька етапів: перший етап – ескізна робота – вивчення і всебічний аналіз ролі; загальний розбір музичного твору; другий етап – технологічна робота – ретельне вивчення кожної пісні в характері образу; третій етап – художній – музичне оформлення спектаклю, координація сценічних дій.

В театральній діяльності спів має певну складність – одночасне виконання декількох творчих дій: координація рухів, голосу (декламація, спів), слуху (своєчасні репліки, спів під супровід музичного інструменту, фонограми). Для формування комплексу вокально-технічних умінь можна використовувати народні пісні – ігри («А ми просо сіяли», «Грицю, Грицю,

до роботи», «Зайчику, зайчику», «Ой, на горі жито», «Подольночка», «Ходить гарбуз по городу»).

Видатні режисери О. Довженко, С. Параджанов велику увагу приділяли пластичним вправам. Тому робота над сценічним рухом включає широкий спектр завдань, пов'язаних з удосконаленням психофізичних якостей – уваги, пам'яті, спритності й ритмічності. Сценічний рух сприяє розвитку координації рухів, виробленню правильної постави.

Сценічний рух – це інтегративне поняття, до складу якого входить пластика, ритміка, танок, пантоміма, тому учням можна пропонувати різнопланові етюди і вправи на пластичне відображення музичних творів, емоційних реакцій, імпровізації на заданий пластичний малюнок; на творче комбінування, варіативність рухових дій, самостійне творення малюнку танцю; вправи з предметами (м'ячем, хустинкою, стрічкою, парасолькою тощо).

Варто зазначити, що ритм музики тісно пов'язаний з пластикою, бо вони мають спільну основу – рух. Творчий процес відбувається не лише під час впливу музики на дитину, але й адекватного її сприйняття, цілісного бачення образу, а танець виступає продуктом творчості. На думку В. Кліменко, «координація рухів – дзеркало розумових процесів. Естетичні почуття регулюють рухи думок, образів і дій, націлюючи їх на втілення особистої гармонії в гармонію створених предметів та явищ, щоб вони згодом випромінювали красу» [4, с.197]. Адже, спочатку потрібно навчити учня відчувати красу, «тобто необхідно виховати її естетичні почуття, а вже потім, на основі розвиненої естетичної свідомості навчити її естетичної творчості» [9, с.65].

Творчий розвиток дітей засобами музичного театру пов'язаний з необхідністю розвитку акторських задатків і здібностей, сценічної свободи, широкого діапазону емоційних реакцій. Драматизація пов'язана з грою, з коренем дитячої творчості, і тому найбільш синкретична, тобто містить у собі елементи різних видів творчості. В цьому полягає найбільша цінність дитячої театральної постановки [8]. Адже, шкільний вік – найкращий період формування творчих здібностей. Кожна дитина має творчий потенціал різного рівня, але слід зауважити, що «творчі здібності можна розвивати, формувати, виховувати і культивувати» [6, С. 381-385]. Вважаємо, що театральна діяльність і є ефективним середовищем для творчого розвитку школярів. «Творчий розвиток – це неповторна, оригінальна і унікальна

діяльність дитини, яка залежить від його здібностей, характеру, темпераменту і рівня знань» [2, С.73-78].

Використовуючи театралізацію у роботі зі школярами потрібно спрямовувати їхню акторську гру на розвиток комунікабельності, вільного спілкування, фантазії і уяви. При роботі над акторськими вміннями учнів можна використовувати етюди на сценічне спілкування (парне, групове, індивідуальне); імітації виконавської манери відомих артистів і співаків; вправи на розвиток умінь діяти в умовному просторі та на закріплення певних творчих дій.

У процесі музично-театральної роботи великого значення набуває комплекс методів творчого виховання – методи стимулювання сприймання та інтерпретації творів мистецтва; методи сприйняття творчості в художній діяльності, які включають наступне: емоційний вплив учасників театрального колективу (бесіди, повідомлення, аналіз матеріалу); музичний розвиток учнів на народному, класичному, естрадному репертуарі; репетиції і виступ перед глядачами; індивідуальний підхід у вивченні сценічно-музичного матеріалу; метод прикладу; самостійна інтерпретація драматургічного матеріалу; передбачення публічного успіху.

Варіативність художнього матеріалу, різноманітність методів і прийомів підпорядковані головній меті – визначити форму і зміст роботи музичного театру для зацікавлення школярів і залучення їх до художньої діяльності. Адже впровадження такого соціокультурного

Таким чином, використання комплексу зазначених методів роботи в шкільному музично-театральному колективі передбачає стимулювання творчої активності учнів і водночас підвищення ефективності засвоєння ними програмового матеріалу. Участь молодших школярів в театральній діяльності сприяє накопиченню художньо-естетичного досвіду і забезпечує їхній гармонійний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Артемова Л. В. Театр і гра. Вдома, у дитячому садку, в школі. К.: Торміс, 2002. 291 с.
2. Барановська А., Сідорова І. Арттерапевтичні властивості вокально-хорового мистецтва у практиці освітнього середовища. *Професійна мистецька освіта*. Методичні аспекти: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., 07.02.2024 / МОН України; КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського». Київ: Академперіодика, 2024. С.73-78.

3. Ветлугіна Н. О. Музичний розвиток дитини. К. : Музична Україна, 1978. С. 163-165.
4. Кліменко В. В. Психологічні тести таланта. Харків. 1997. 414 с.
5. Комінарець Т. В. Формування творчої особистості дошкільника засобами театральної гри. Таврійський вісник освіти. 2015. № 2 (50) Частина II. С. 129-134.
6. Куцерак Т.О., Сідорова І.С. Особливості формування творчих здібностей особистості. The III International Scientific and Practical Conference «*Modern challenges to science and practice*», January 24 – 26, Varna, Bulgaria. 2022. P. 381-385. Режим доступу: URL: <https://eu-conf.com>
7. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Волощук В. О., 2017. 163 с.
8. Онофрійчук Л. М. Розвиток пізнавальної активності школярів в умовах сценічно-ігрової діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2012. Вип. 32. С. 140-146.
9. Сідорова І.С. Естетична культура – невід'ємний компонент духовного світу особистості. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, no. 14, Mar. 2021, pp. 61-66, <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/1773>.
10. Sidorova Iryna, Smolina Olha, Khomiakova Olha Andriichuk Petro, Romaniuk Lesia. Introduction of the latest teaching practices and development of the educational process in the field of culture and art: the experience of EU countries. *Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación*. Volumen 16, N° 2. 2022. P. 70-81. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2022.16.02.4>
11. Skoryk, T., Dorohan, I., Demchyk, K., Sidorova, I., & Strebkova, D. (2024). International exchanges and cooperation in art education in Ukraine: challenges and opportunities. *Multidisciplinary Reviews*, 6: 2023 spe 001. Retrived from: <https://malque.pub/ojs/index.php/mr/article/view/1768>.

САМОБУТНІСТЬ ТАНЦЮВАЛЬНОГО ФОЛЬКЛОРУ ІНДОНЕЗІЇ

Борисенко Т. В., голова предметно-циклової комісії

«Народна хореографія», викладач-методист

Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради

«Академія мистецтв ім. Павла Чубинського»

Анотація: визначення характерних ознак танцювального фольклору Індонезії, полі етнічний фактор формування, розвиток в різних стилевих